

kuće koga bi trebalo da završim i da ću onda doći i stupiti u hrvatsku vojsku. Pustio me kući. Uataše su često kontrolisale u selu da li se nalazim kod kuće, a bio sam dužan da im se javljam.

Prošlo je tako mjesec ili više. Odlučio sam se da krenem u partizane. Rekao sam to bližim prijateljima i poznanicima. Za to je znao Mirko Rončević, koji je radio za partizane. Mirko mi je i dao vezu preko koje ću otići u partizane. Krenuo sam sa Tetrom Gogovin. Došli smo u Grbavce. Kada smo na putu prešli preko Vrbaške, našli smo saradnika pokreta, koji nam je dao vezu. Ne sjećam se kako se prezivao ovaj drug, naša prva veza na putu za Kozaru. Došli smo u Grbavce, u kuću Djoke Matavulja. Tu je došao i Vladeta Radić. Mislim da je on u to vrijeme bio zamjenik komesara Brusevačke čete /Vladeta je za vrijeme kozaračke ofenzive stradao u jednom bunkeru ispod Vojskove. Sa njime je bila i Julija, studentkinja, bolničarka. Vladeta je prije rata radio kao službenik - bilježnik u Bistričkoj opštini. Bio je komunist/.

Vladeta Radić je primio mene i Petra Gogu u kući Djoke Matavulja. Tu smo se osušili i pripremili za dalji put. Ja sam imao pušku-maliherku. Kupio sam je i ponio. Pored toga, imao sam vojno-državni pištolj, ranac, vojničku uniformu i dvije bombe.

Iz Grbavaca smo došli u Brševac. Javili smo se komandiru Miloradu Mijatoviću. On me je lijepo primio, jer je vidjeo, obzirom da sam bio predratni podoficir, da se na mene može računati. Četa se nalazila u baraki u Brusovcu. Napravljena je od balvana. Unutra je bilo nekoliko ognjišta, na kojima je ložena vatra. Vatra je ložena na 3-4 mjesta, jer je bara bila dugačka. Sa obje strane vatre, bile su postavljene pačage, na kojima smo ležali.

Unutra je bilo zadimljeno. Često smo morali gasiti vatre, jer je bilo puno dima. Istina, malo smo se zadržavali u tim barakama. Većinom smo bili po zasjedama, patrolama i slično. U to vrijeme nas je bilo oko stotinu boraca. Znam da su bili: Mladjo Obradović, Filjo Stanišljević, Ljuben Crnobrnja, jedan bivši podoficir, visok, mislim da se zvao Branko Radulj. Ovo su vodnici. Filjo je bio zamjenik komandira čete.

Kada sam došao u četu, predao sam pušku koju sam donio, a dobio puškomitraljez zvani "Čođa". Bio je to stari puškomitraljez. Odlazio sam sa njim u zasjednu na mitranske kose-Subotića, prema Turjaku.

Sjećam se ispada dijelova ustaške bojne koji su, novembra 1941. pošli u pljačku sela. Iz naše čete dvije grupe boraca su se postavile na dva brda. Na jednoj strani smjestilo se 5-6 boraca. Sa nama je bio Filjo Stanišljević. Mi smo došli u zasjednu poslije ponoći. Čekali smo. Kada je počelo svanjivati, čulo se kretanje neprijatelja. Idući kroz selo, vojnici su vikali da narod iznosi hranu i ostalo, a oni su to uzimali, stavljali u kola i vozili. Mi smo bili u jednoj kući, u zasjedi. Ispred nas se nalazila druga kuća, na kraćem odstojanju. Neprijateljski vojnici su došli do ove kuće i vikali da se iz kuće iznosi hrana, mast i druge namirnice. Narod je počeo da iznosi i da predaje. Njegov oficir, udarao je nožem po čizmama. Mi posmatramo. Filjo Stanišljević je rekao da se ne smije otvarati vatra dok on ne dadne znak. Tako smo i uradili. Uzeo sam na nišan puškomitraljezom grupu u kojoj je bilo najviše neprijateljskih vojnika. Držao sam ih na nišanu dok Filjo opali n-tak koji je označavao početak borbe. Međutim, desilo se nešto nepredviđjeno. Kada je Filjo dao znak za paljbu, povukao sam obarač puškomitraljeza,

ali nije mogao da dejstvuje. Metak nije mogao da dođe do ležišta, zbog toga što je prethodno polmazan svinjskom mašću /nije bilo masti za oružje/. Bila je pored toga i zima pa se mast smrzala, te zatvarač nije mogao da donese metak do ležišta. cijevi. Ocijenivši u kakvoj se situaciji nalazimo, odlučili smo da izvršimo juriš pa smo tako našim naletom zbunili neprijatelja. U kući smo našli dvojicu neprijateljskih vojnika. Jedan je bio ranjen. Bilo je mnogo vojničkih stvari, šinjela, ranaca i drugog. Ovdje smo našli 5 karabina i jedan puškomitraljez.

Iza ove akcije komandir me je postavio za desetara. Nisam ostao dugo, pa sam primio dužnost vodnika 3. voda. Prvog voda bio je vodnik Mladjo Obradović, drugoga voda mislim Ljuban Crnobrnja, trećega Nikola Končević, a četvrtoga Branko Radulj. Pošto sam primio vod, išli smo na akciju na Krakovicu.

Pred akciju na Krakovicu pozvao je vodnike komandir čete i saopštio akciju. Nagomenuo nam je značaj akcije, rekavši da se neprijatelj učvrstio na čvoru, čime partizanima onemogućava braćaj i održavanje veza. Pored toga, rekao je da se ovdje nalazi velika količina oružja koje nam je neophodno potrebno. Mi ćemo tim oružjem naoružati jedan broj boraca. Komandir nam je rekao da nemamo vremena za izviđanje, ali da će na licu mjesta raznjestiti volove na pravce napada. Tako je i bilo. Krenuli smo na put oko ponoći, jer je napad predviđen za šest ujutro. Decembarska je noć, pa se u ovo vrijeme još ne vidi. Krenuli smo. Pred nama je išao komandir Bijatović. Nakon dužeg putovanja, konačno smo stigli. Izvršen je raspored vodova. Mi smo napadali od Trojine. Liječam se da se pred nama nalazilo utvrđenje. Mi smo se sa četom uvukli između neprijateljskih položaja i njegovih bunkera, tako da smo neprijatelja imali pred sobom i iza nas.

Krećući se naprijed, naišli smo na njihovog stražara. Na-

lazio se u improvizovanoj stražarnici. Komandir je odredio borca koji mu je došao sa ledja, odakle se ovaj nije nadao, pa smo tako zarobili stražara, nije ni metka opalio. Odveden je u prihvatilište određeno za zarobljene vojnike.

U daljem kretanju, otvorili smo vatru na bunkere. I neprijatelj je otvorio na nas žestoku vatru. Bili smo u povoljnijem položaju, jer se neprijatelj nalazio iza nas, a mi smo bili blizu, u uvali, tako da nas nije mogao da tuče. Nalazili smo se u tzv. mrtvom uglu. Cijelo se odvijala borba do pred zoru, kada je počelo svanjavati. Tada su nas počeli da priječaju oni koji su se nalazili nama za ledjima. Počeli su da nas dozivaju, psujući nas i nazivajući banditima, govoreći da smo se ovdje uvakli, a zatim su otvorili vatru.

Ocijenivši u kakvoj se situaciji nalazimo, Milorad Rijatović naredio je povlačenje u lijevo. Učinilo mi se da je komandovao samo prvom, drugom i četvrtom vodu da krenu za njim. Međutim, trećom vodu nije ništa rečeno. Poslije sam ustanovio da se komanda za povlačenje odnosila na sve vodove. Tako sam o tpu sa vodom. Kada sam primjetio da su se ostali vodovi povukli i da neprijatelj tuče žestokom vatrom naredio sam vodu da se povlači. Sva je sreća što smo bili u mrtvom uglu, pa nismo imali gubitaka. Trebalo je da se isvučemo iz klopke.

Za kratko, četa je odustala od daljnjeg napredovanja. Čini mi se da je na zapadnoj strani također došlo do zatišja i povlačenja čete koja je napadala. Međutim, stiglo je naredjenje da se opet krene u napad. U međuvremenu smo obavješteni da je borac iz prve čete /ne sjećam se koji/ došao do neprijateljskog teškog mitraljeza. Preručno je bacio bombu i pobio posadu mitraljeza, a zatim okrenuo mitraljez i počeo tući po neprijatelju.

Tako je uspio da otvori prolaz u neprijateljsku odbranu i utvrđenje. To je omogućilo zauzimanje uporišta. Svakoako, tome je doprinijela hrabrost ovoga borca.

U daljem toku borbe likvidirali smo i neprijateljsku otpornu tačku nama za leđima. Bila je to neka vrsta predstraže, isturene vatrene tačke. Poslije smo došli do njihovih bunkera. Kada smo opet na mjestu na kome smo bili prilikom polaska u napad. Izvršili smo silovit juris, ali ne bismo uspjeli da neprijatelju ispred nas nisu došle iza leđa druge naše čete.

U ovoj akciji, na našoj strani bila su 4 mrtva i 6 ranjenih boraca. Iz mog vođa niko nije ranjen. Naša četa uglavnom je dobro prošla.

Zarobljen je veliki broj neprijateljskih vojnika. Moram napomenuti da su i pored uspjeha, dvije neprijateljske satnije uspjele da se izvuku i pobjegnu jarkom prema Kozarou. Prošli su, izgleda, između naše čete i one koje se nalazila na lijevom krilu. Ali i pored toga, zarobljen je veći broj oružja /4 minobacača, 6 teških mitraljeza, oko 26 puškomitraljeza i veći broj pušaka/. Za nas je to bilo od posebnog značaja. Dobili smo dosta oružja kojim smo mogli naoružati veći broj boraca.

Poslije akcije na Krakovici, uslijedilo je izdvajanje izvjesnog broja boraca iz Brusevačke čete i stvaranje novih četa. Mislim da je u to vrijeme stvorena prva četa koja je otišla u Veriće, ~~komandir čete je bio pukovnik Stanišević~~ /komandir Vlado Obradović, drugu četu je odveo Filjo Stanišević u Grbavce, kod Matavulja.

Poslije akcije na Turjak 16. decembra 1941. odlučeno je da se i ovamo uputi jedna četa, čiji sam bio komandir. Naredjeno je da komanda čete bude u Turjaku. Ja sam krenuo u Turjak

sa grupom boraca oko 20. decembra. Bilo je u ovoj grupi 59 boraca sa oružjem. Imali smo i puškonitraljez.

Nakon nekoliko dana, pošto smo se smjestili u Turjaku, imali smo prvu borbu sa Nijemcima. Naime, bili su to kulturbundovci, domaće Švabe iz Topole. Ovi su imali jedan bataljon. Oni su dobijali pomoć od njemačkih jedinica. Oni su izlazili u Bašice. Doznajući za to, otišli smo u zasjedu i dočekali ih. Nismo im dozvolili da prodiru dalje na našu teritoriju. Na našoj strani je jedan borac lakše ranjen.

Komesar u mojoj četi bio je Atif Topić, iz Bosanske Gradiške. Po prirodi je bio tih i povučen, pa je komandu i rukovođenje četom prepustao meni. Istina, mi smo se o svemu dogovarali, jer sam ga često upoznavao sa planovima koje sam stvarao. U svemu se sa mnom saglašavao, tako da među nama nije bilo nesuglasica. Keliko sam obavješten, on je sa vrijeme kozačke ofanzive uspio da dođe kući i da se skloni. Njegovi roditelji su to njegovom stricu, koji je bio gestapovac, ispričali. On je to prenio Nijemcima, pa su oni uskoro došli /ili ustaše/, svezali ga i odveli. Tako je nestalo komesara Atifa Topića.

Zamjenik komesara Topića, bio je Danilo Borković iz Turjaka. I on je poginuo 1942. Bio je predretni djak. Mislim da je završio gimnaziju.

Zamjenik komandira bio je Vlado Pekić, mali Vlado, iz Knežpolja. Bio je revnosan, samoinicijativan, borben i otvoren. Međutim, bio je suviše nagao, pa je za manje greške borce kažnjavao, a u borbama je bio brz u donošenju odluka o strijeljanju i sl. To se mnogima nije svidjelo, pa je premještan iz jedne komande u drugu. Tako je došao i kod mene. Moram priznati da je kod mene bio veoma dobar, disciplinovan i borben. Početkom

1942. otišao je u sastav udarnog protivčetničkog bataljona.

Vodnici vodova su bili: Fero Bokar, vodnik drugoga voda, Niko Malešević, vodnik prvoga voda /prije rata šandarn/, Branko Gladojević, vodnik trećega voda i Vladimir Gerijak, Peh, vodnik četvrtoga voda. Kasnije je vodnik drugoga voda bio Branko Mištrašinović, iz Knežpolja.

Jedan vod je uvijek bio uz štab čete, a ostala tri voda su raspoređena na položajima. Mi smo bili blizu neprijateljskog uporišta Šimića /na udaljenosti od oko 2 km/. Oni su mogli da nas uzimaju na nišan i da nas gadaju, ali to nisu činili. Vjerovatno zbog toga što smo mi lijepo i korektno postupali prema stanovništvu. Pretežno je ovdje hrvatsko stanovništvo. Odatle su skoro svi sposobni za oružje otišli u neprijateljske formacije.

Uporište u Šimićima bilo je neka vrsta predstraže, a iznad Šimića, prema Banjoj Luci, imali su veće snage regularne vojske, dok su u Šimićima bili domaći.

Mi smo upoznati sa njihovim znakom za zbornu mjesto. Samo jedan pucanj obavezivao ih je da se sakupe na određeno mjesto, gdje su dobijali raspored za borbu.

Početkom januara 1942. predložio sam štabu odreda, da izvršim napad na Šimiće. Krenuo sam sa četom u tri kolone. Snijeg je bio vrlo visok pa je kretanje otežano. Imali smo namjeru da zadajemo neprijatelju za leđa, a zatim da se razvijemo i da tjeramo neprijatelja prema našoj teritoriji. Željeli smo da ih iznenadimo, pohvatamo i razoružamo. Bili su to uglavnom domobranci, ali je bilo i nešto ustaša. Kada smo došli do škole, naredio sam da se škola zapali, što je bila velika greška. Kada je izbio plamen čuo se pucanj, a to je bio znak da se sklone. Razvili

sme se i krenuli od škole. Išli smo u kolonama, po desetinama. Vodovi su dobili zadatak da idu po zateoci, radi pretresanja. U toku pretresa, nismo našli nikoga, osim mladića u domobranskom odijelu. Njegova mati, kad smo ga našli u kući, molila je da ga ne diramo. Plašila se da ćemo ga ubiti. Ispitali smo ga. On je rekao kuda su se domobranci povukli, da su na znak pucnja dužni da se sakupe kod nekoga Krajinca, a odtle da dobijaju raspored. Vidjeli smo da smo pogriješili i da se domobranci nalaze nama za leđima. Ovoga mladića nismo strijeljali, već smo ga poveli sa sobom. Postupali smo sa njim lijepo. Istina, nismo imali u njega povjerenja, a on je kasnije pobjegao. Smatrali smo da je ipak dobro što je otišao, jer će vjerovatno pričati o tome kako smo prema njemu postupali. Ovo i zbog toga što je neprijateljska propaganda tvrdila kako ubijamo zarobljene, kako ih mučimo i sl.

Snabdjevanje čete vršio je ekonom Miro Jurinčić. Konec 1941. i početkom 1942. to nije predstavljalo teškoću. Ljudi su sami donosili i dovozili hranu. Imali smo svega. Pored toga išli smo u likvidaciju neprijateljskih rednji i magacina. Obično smo odlazili noću i izvozili što nam je potrebno. Ono što nije bilo za borce, davano je narodu, a ako je toga bilo više ostavljano je u magacine, odakle je četa kasnije snabdjevana.

Odnos naroda prema borcima bio je veoma dobar. Sa ovoga kraja nije bilo četnika ili ustaša /osim sela Ćirića/. Narod nas je volio i kada bi doznao da će neprijatelj izlaziti u sela, ljudi bi obično dolazili većim brojem saonica i tražili grupu boraca da ih zaštiti od neprijatelja. Više puta iz Topole su često izlazili kulturbundovci /u Mašiću/ tako da sam davao dva i tri vođa boraca, a ponekada sam išao i lično. U to vrijeme, neprijatelj nije ni pokušavao izlaziti većim snagama na našu teritoriju. Otuda se narod uvjerio da mi možemo neprijatelja

dočekati i spriječiti da ne dolazi u sela, pa je utoliko i naš ugled porastao.

Narod je vjerovao u našu snagu i moć. Stvoren je i narodnooslobodilački odbor, omladinska organizacija i SKOJ. Mira Šinik je u to vrijeme rodila na organizaciji omladine. Odbornici su ne samo snabdjevali borce hranom, nego su dolazili i obavještavali nas o snagama i kretanju neprijatelja.

Vodovi su bili raspoređeni ovako. Jedan bliže Jakupovaca i Laktaša, drugi prema gornjem dijelu Topole, dok je treći vod bio od Bašića prema Elezagićima. Kao što sam rekao, jedan vod je ostao uz štab čete, jer smo bili blizu Činića odakle je neprijatelj lako mogao da vrši ispalje. Neprijatelj je znao dolaziti u Dragelje i Kijevce, a iz Kijevaca do Činića nema ni 2 kilometra. vazdušne linije. Štab čete je neprijatelj uvijek mogao da osjeđe, pa sam zbog toga morao imati jedan vod uz štab.

Imao sam u četi kurire koji su održavali vezu sa vodovima i kurira koji je održavao vezu sa štabom odreda, u Kozari, kao i sa četom u Brusevcu, jer sam i odevae primao naredjenja.

Kao što sam rekao, četa je u prvu vrijeme brojala 59 boraca. Međutim, ona se uskoro omasovila i brojala je preko stotinu boraca. Djelovali smo prema Topoli i Laktašima, dok je četa Filje Stanišljevića orijentisana prema Drageljima, Cinirotama i prema 15. kilometru. Tamo je došao sa četom Mirko Bašić. On je došao krajem januara 1942. na Vrbačku. Druga četa je orijentisana prema Cerovljanima i Cinirotama, dok je Bašićeva četa bila na 15. kilometru.

Četa je sada brojala preko stotinu boraca, ali nisu bili svi naoružani. Dok smo bili u Turjaku, došli smo do 30 ili 40 karbina i do puškomitraljeza. Nešto smo dobili preko veze iz Liječca Polja, a ostalo smo zarobili. Puškomitraljez smo zarobili

kod italijanske crkve u Mahovljenima. To je moglo biti oko 20. januara 1942.

Prosjekli smo put većoj američkoj patroli. Dočekali smo je iz zasjede i pobili. Ovo je moglo biti koncem januara 1942. Znam da je bila jaka zima i visok snijeg.

Radi obavještenja o snagama i kretanju neprijatelja, organizovali smo u svakom mjestu po 2-3 čovjeka, osim odbornika, koji su imali zadatak da nas obavještavaju o pokretu neprijatelja. Isto tako trebalo je da nas obavještavaju i o svakoj promjeni u uporištu. Bili smo skoro uvijek obavještavani, tako da neprijatelj nije uspio doći na našu teritoriju, a da za njega ne znamo. Organizovanje ovakvog načina obavještavanja mogli su vršiti i vođnici vodova na ovom položaju. Sličan zadatak imale su i patrole koje smo upućivali.

Ne sjećam se da nas je neprijatelj, zbog naše neobavještenosti, iznenadio ispodom. Istina, moglo je do toga doći, jer je neprijatelj bio blizu. Ponekad smo ostajali u komandi čete bez ijednog borca. Ali na našoj strani neprijatelj nije imao uticaja i lica koja bi ga obavještavala o našim snagama i njihovom rasporedu.

Na dužnosti komandira ostao sam do marta 1942. Tada sam upućen u Prvi bataljon na Karan. Išlo me je tadašnji komandant Ivica Marušić-Batko, rekavši mi da ću primiti četu. Trebalo je da se stvori jurišna četa. Poslije kraćeg vremena dobio sam izvjestan broj boraca, uglavnom odabranih omladinaca, dva voda, a trebalo je još iz svake čete ovoga bataljona odabrati po desetinu dobrih boraca, koji bi ušli u sastav jurišne čete.

Neposredno poslije stvaranja jurišne /ili udarne/ čete, trebalo je izvršiti akciju na Strižanski most. Dragan Marin, zamjenik komandanta bataljona, rukovodio je ovom akcijom. Akci-

Ja je izvedena u aprilu, oko 28. aprila 1942. Ja ovaj kraj nisam poznavao, ali znam da je uporište na pruzi. Nama je rečeno da ovdje nema mnogo neprijateljskih snaga. Međutim, baš u to vrijeme su došle nove snage. Moram napomenuti da nije dobro izvršena priprema i izviđanje neprijatelja, pa ova akcija nije uspjela.

Ja sam sa dva vođa došao na neko brdo, mislim, kod Kuljevice. Dobio sam zadatak od Dragana Marina, pravac napada. Kako nisam poznavao kraj, a zadatak sam primio noću, rekao sam Maranu da neće biti dobro i da nećemo imati uspjeha. On mi je rekao da treba da krenem kuda je naredio. Shvatio sam zadatak i krenuo na izvršenje. Znam da sam došao blizu rijeke Une, a zatim sam krenuo pored Une uzvodno. U blizini se nalazila željeznička pruga. Mi se nalazimo na prostoru između Une i željezničke pruge. Ovaj prostor je tučen neprijateljskom artiljerijom od Bvora na Uni. Kretali smo se oko pola sata, ali još nismo došli do neprijatelja. Saopštio sam borcima da uzmu zaklone pored pruge, a ja ću poći na izviđanje. Izišao sam na prugu i pošao naprijed, smatrajući da se tu nalazi neprijateljsko uporište, jer nisam znao gdje se nalazi. U međuvremenu sam čuo lopetiranje mitraljeza. Legao sam sa druge strane nasipa. Osjetio sam da je neprijatelj u blizini. Neprijateljski puškomitraljez počeo je da dejstvuje i mene je kurčum pogodio u nogu, ispod koljena. Osjetio sam tup udar u kost, a noga mi je prosto oduzeta. Dvukao sam se do boraca. Poslije ovog rafala, više se ništa nije čulo. Mene su borci iznijeli. Već je ovanjivalo. I moji borci su uspjeli da se povuku. Dakle, nije došlo do otvaranja vatre. Tako ova akcija nije uspjela.

Kako sam teže ranjen, nisam se vraćao u jedinicu, već sam

upućen u našu bolnicu u Strigovu. Upravitelj bolnice bio je neki
Zec. Dvije bolničarke su previjale ranjenike. Imali smo dovolj-
no lijekova i zavoja. Bilo je svega, osim ljekara koji bi mogli
vršiti operacije.

